

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
PUSIAU NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2023-01-20 Nr. TP-1

Vilnius

Posėdis įvyko 2023 m. sausio 10 d. 13 val. pusiau nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Audronė Daraškevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKGT, Taryba) pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, Tarybos nariai – doc. dr. Rimantas Astrauskas, Nijolė Balčiūnienė, Sandra Daugirdienė, Ona Drobelenė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocys, Zigmas Kalesinskas, doc. Virginijus Kašinskas, Angelė Kavaliauskienė, dr. Lina Leparskienė, prof. dr. Lina Petrošienė, Jonas Rudzinskas, doc. dr. Dalia Senvaitytė, dr. Loreta Sungailienė, dr. Žilvytis Šaknys, Gita Šapranauskaitė, dr. Skaidrė Urbonienė, Jonas Vaiškūnas; Tarybos administracijos specialistai – dr. Audronė Daraškevičienė, dr. Jolita Eidikonienė, Rimantė Galinienė, dr. Regina Mikštaitė-Čičiurkienė, Gintaras Skamaročius, Valia Skrodenienė, Valdas Voveris, Asta Žernienė; svečiai – Kęstutis Vilkauskas (Lietuvos Respublikos Seimas), Vyrautas Tumėnas (Nacionalinės J. Basanavičiaus premijos komisija), Vida Šatkauskienė (Lietuvos nacionalinis kultūros centras), Giedrius Griškevičius (Alytaus miesto savivaldybė).

Kvorumas yra.

Darbotvarkė:

1. Dėl Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodinių gairių projekto;
2. Dėl siūlymų rengiant Rekomendacijas dėl etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo;
3. Dėl Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo naujos redakcijos projekto;
4. Dėl Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos) ir Žirgo atmintinų metų ženklų sukūrimo;
5. Dėl Aukštaitijos regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininko ir pavaduotojo tvirtinimo;
6. Dėl renginio, skirto Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos 2022 metų laureato darbų viešinimui, surengimo;
7. Dėl patriotinių dainų sklaidos, artėjant Sausio 13-osios, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios šventėms;

8. Kiti klausimai.

D. Urbanavičienė, atsižvelgdama į svečių galimybes dalyvauti posėdyje, pasiūlė pirmą klausimą nukelti į pabaigą, o septintą klausimą į priekį. K. Vilkauskas pasiūlė į darbotvarkę įterpti klausimą dėl konferencijos organizavimo. Pakoreguotai darbotvarkei pritarta bendru sutarimu.

1. SVARSTYTA. Patriotinių dainų sklaida, artėjant Sausio 13-osios, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios šventėms.

A. Daraškevičienė priminė, kad yra parengtas Laisvės kovų folkloro ir postfolkloro grojaraštis EKGTV youtubėje platformoje. Artinantis Sausio 13-osios, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios šventėms, grojaraščiu galima dalintis socialiniuose tinkluose arba rekomenduoti šias dainas transliuoti savivaldybių renginiuose. Ji pakvietė Tarybą pasiūlyti naujų idėjų dėl folkloro ir postfolkloro sklaidos aptartų švenčių metu.

D. Urbanavičienė pasiūlė kreiptis į organizacijas ir institucijas, susijusias su krašto apsauga ir šalies saugumu – skautus, šaulius ir t.t. Tačiau bėda ta, jog dėl EKGTV sudarytame sąraše esančių dainų transliavimo viešai gali kilti problemų dėl autorių ir gretutinių teisių, nors youtubėje tarsi sudaro galimybes laisvai įrašų sklaidai. Norėtųsi paskatinti konkrečius ansamblius leisti savo atliekamas dainas transliuoti šia proga viešai be apribojimų.

V. Jocys pastebėjo, kad tos dainos nėra komercinės, bet jei jau yra toks mokestis, galbūt EKGTV galėtų kreiptis į AGATA ar panašias institucijas, kurios galbūt galėtų padengti transliavimo išlaidas.

D. Urbanavičienė priminė, kad EKGTV yra bendravusi AGATA dėl EKGTV pasiūlytų kalėdinių dainų transliavimo Maximos centruose ir gavo AGATA atsakymą, kad jų transliavimą apmoka pati „Maxima“ pagal su AGATA sudarytą sutartį. Jos nuomone, svarbu, kad laisvės kovų dainos šia proga skambėtų mokyklose per pertraukas. Galbūt tokį dalyką galėtų paremti savivaldybės arba galbūt galima EKGTV vardu sudaryti sutartį su autoriais, arba galbūt galima daryti naujus specialiai šiam reikalui skirtus įrašus, kuriuos būtų galima transliuoti be apribojimų.

G. Šapranauskaitė informavo, kad pagal autorių ir gretutinių teisių taisyklės be atlikėjo sutikimo jo kūrinio viešai transliuoti negalima. Įrašas yra jo materialinis turtas ir autorinės teisės visada lieka atlikėjui. Turėtų būti kažkoks projektas, kuriuo išperkami tam tikri kūriniai arba jų transliavimą turėtų apmokėti kažkokia įstaiga.

D. Urbanavičienė pasiūlė susisiekti su atlikėjais ir susitarti dėl jų dainų transliacijos mokyklose. Ji paklausė, kokioms dar institucijoms ar organizacijoms galima pasiūlyti laisvės kovų folkloro grojaraščius ar kitokius sąrašus.

K. Vilkausko nuomone, tai galima pasiūlyti Šaulių organizacijai, Jaunimo tarybai.

Z. Kalesinskas pasiūlė pradėti nuo kariuomenės. Folklorą galima naudoti ir skanduotėse, o tai

yra labai paveiku.

K. Vilkauskas paminėjo ir Krašto apsaugos savanorių pajėgas.

A. Kavaliauskienė pasiūlė bendradarbiauti su Muzikos mokytojų asociacija, kuri pasiūlymus galėtų perduoti muzikos pedagogams. Nors patriotinių dainų jie turi, bet jų nebūna per daug. Ji pritarė, kad reikėtų kalbėtis ir su savivaldybėmis, kad ta proga šios dainos skambėtų ir kultūros renginiuose, parodose ir t.t.

A. Daraškevičienė pasiūlė bendromis pajėgomis parengti nedidelį virtualų laisvės kovų dainų rinkinį su žodžiais ir melodijomis.

V. Tumėnas priminė Skautų ir Ateitininkų organizacijas.

N. Balčiūnienė pasiūlė kreiptis ir į Studentų asociacijas.

V. Kašinskas pasiūlė surengti respublikinį moksleivių Lietuvos laisvės dainų konkursą.

A. Kavaliauskienė pastebėjo, kad tokie konkursai atskirose įstaigose yra organizuojami. Būtų prasminga nebent apjungti juos.

D. Urbanavičienė pritarė, kad radus partnerių būtų labai prasminga surengti istorinių dainų konkursą nacionaliniu lygiu (kaip Tūkstantmečio vaikai ar pan.). Tokį konkursą galima planuoti derinti prie Pilietinio ugdymo programos, kurią rengiamasi svarstyti Seime. Čia galima bendradarbiauti su Krašto apsaugos ministerija.

V. Kašinsko nuomone, tokio konkurso organizavimu galbūt galėtų užsiimti LMTA arba LNKČ.

N. Balčiūnienės nuomone, tai galėtų daryti ir Karininkų ramovė.

A. Kavaliauskienės nuomone, toks konkursas galėtų vykti Lietuvos kariuomenės dienos proga lapkričio 23 dieną.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad rengiant dainų rinkinį galima kreiptis į folkloro ansamblių vadovus, ypač jeigu galvotume apie naujus, kol kas nepublikuotus įrašus.

NUTARTA:

1. Atrinkti mažesnę kiekį dainų ir tartis su atlikėjais dėl leidimo nemokamai transliuoti laisvės kovų dainas mokyklose Sausio 13-osios, Vasario 16-osios ir Kovo 11-osios švenčių proga.

2. Parengti laisvės kovų dainų su žodžiais virtualų rinkinį; jį pasiūlyti kariuomenei bei su pilietiniu ugdymu susijusioms organizacijoms.

3. Vystyti laisvės kovų dainos konkurso idėją.

2. SVARSTYTA. Siūlymai rengiant Rekomendacijas dėl etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad parengti Rekomendacijas dėl etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo (toliau – Rekomendacijos) yra numatyta Kultūros paveldo

išsaugojimo ir aktualizavimo plane (atsakinga EKGT ir LNKČ). Su šiuo darbu šiek tiek vėluojame, tačiau jau yra surinkta nemažai naudingos informacijos. Aiškėja, kad jau yra etnoregioninę tapybę ugdančių įstaigų, kuriems būtų aktualu gauti etnoregioninės tapatybės ugdymo centro statusą. (pavyzdžiui, Dobilų etninės kultūros centras ir kt.). Nemažai informacijos apie šiuo metu regionuose veikiančius kultūros centrus, etninės kultūros centrus ir kitas institucijas yra surinkta vykdant apklausą dėl etninės kultūros būklės savivaldybėse. D. Urbanavičienė pasiūlė išsiųsti kultūros centrams klausimyną paklausiant, ar jie koncentruojasi į atskiro etnografinio regiono etninės kultūros puoselėjimą, o galbūt tai daryti norėtų ateityje. Tokiems centrams ir būtų galima suteikti etnoregioninės tapatybės centro statusą. Jos nuomone, tokių centrų sistemos suformavimas labai aktualus jau vien dėl to, kad tokie centrai galėtų teikti didelę pagalbą mokykloms, kultūrinio turizmo plėtrai ir t.t. Rekomendacijų struktūra galėtų būti panaši kaip jau parengtų Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo gairių. Pradžiai ji pasiūlė sudaryti darbo grupę Rekomendacijoms parengti.

Z. Kalesinskas pritarė minčiai, kad dabar tikrai pats laikas padaryti kultūros centrų apklausą šiuo klausimu, nes šiuo metu yra formuojami kultūros institucijų strateginiai planai, šiemet baigiasi kai kurių vadovų kadencijos.

D. Urbanavičienė prisiminė, kad į darbo grupę norėjo įsitraukti Vilma Griškevičienė.

V. Jocyš norėtų įsitraukti į grupę. Jis suabejojo dėl termino „centras“ – jis skamba valdiškai.

D. Urbanavičienės nuomone tai turėtų spręsti darbo grupė (galbūt galėtų vadintis „židiniu“), nors Kultūros paveldo aktualizavimo ir išsaugojimo plane įvardyti būtent „centrai“.

V. Griškevičienės nuomone, svarbiausia nustatyti kriterijus, kurie apibrėžtų tokio centro veiklos gaires.

D. Urbanavičienė paprašė įsitraukti po atstovą nuo kiekvieno regiono. Rekomendacijų struktūra galėtų būti panaši kaip dabar jau parengtų Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo gairių: įvadas, sąvokos, būklės analizė, centrų veiklos principai ir kryptys, veikimo formos ir kitos sąlygos, centrų įkūrimo išteklių, statuso suteikimo nuostatos ir t.t. Ji pasiūlė į darbo grupę įtraukti ir regioninių tarybų narius, jeigu neatsirastų norinčių atstovauti regioną Taryboje.

NUTARTA:

1. Sudaryti darbo grupę Rekomendacijų dėl etnoregioninės tapatybės ugdymo centrų kūrimo ar stiprinimo projektui parengti, įtraukiant V. Griškevičienę (Mažosios Lietuvos atstovė), V. Jocyš (Žemaitijos atstovas), D. Urbanavičienę.

2. Pakviesti į darbo grupę kitų etnografinių regionų atstovus.

3. SVARSTYTA. Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo naujos redakcijos projektas.

D. Urbanavičienė informavo, kad Muziejų įstatymo naujos redakcijos projektas buvo svarstomas šiandien Seimo kultūros komiteto posėdyje, EKGTS siūlymai buvo atmesti. Ji paklausė K. Vilkauskos, kokios yra galimybės papildomai kažką teikti.

K. Vilkauskas atsakė, kad projektas yra svarstymo stadijoje, jis Seimo salę pasieks tik kovo mėnesį. Jis pasiūlė dėl kai kurių klausimų pasitarti su Muziejų asociacija. Jo nuomone, kai kurie EKGTS siūlymai yra geri, pavyzdžiui, dėl muziejų rūšių. Juos tiesiog reikėtų sustiprinti papildomais argumentais. Kol projektas nueis iki Seimo salės, dar yra galimybė teikti siūlymus per Seimo narius.

D. Urbanavičienės nuomone, labiausiai gaila, kad buvo atmesta gyvojo muziejaus sąvoka. Ji prisiminė, kad didelė dalis Seimo narių šios sąvokos įtraukimui į įstatymą anksčiau buvo pritarę. Taip pat gaila, kad buvo atmestas siūlymas remtis Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu, nes projekte minima nematerialaus kultūros paveldo sąvoka. Ji pasvarstė, galbūt galima pasiremti bent jau UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimo konvencija, kurioje NKP sąvoka apibrėžta. Jos nuomone, nurodyti nematerialus kultūros paveldo apibrėžimo šaltinius yra svarbu. Gaila, kad buvo atmestas siūlymas muziejams priskirti socialinės atsakomybės funkciją. Tokią muziejų funkciją išskirta UNESCO 2019 m. ataskaitoje apie įvairių pasaulio valstybių muziejų apklausą. Taip pat gaila, kad apibūdinant kūrybiškumo principą atsisakyta siūlymo įtraukti tikslą ugdyti ne tik pilietiškumą, bet ir patriotizmą bei humanistines vertybes. D. Urbanavičienės nuomone, tai yra svarbi kiekvieno muziejaus funkcija. Taip pat labai gaila, kad atsisakyta išskirti muziejų rūšis – tokiu būdu išplaunama tapatybė ir nebėra muziejų pasiskirstymo pagal kompetenciją. Pavojų galima įžvelgti ir tame, kad kai kurių svarbių muziejų (pvz., Karo muziejaus) projektai pagal siūlomą naują sistemą bus finansuojami tik iš LKT lėšų, kurias planuojama mažinti perkeliant į Kultūros ministeriją lėšas, skirtas vien nacionalinių ir Kultūros ministerijai pavaldžių valstybinių muziejų projektų finansavimui. Tai gresia kitoms ministerijoms pavaldžiuose ir kituose muziejuose esančių vertybių sunykimu.

K. Vilkauskas dar kartą pasiūlė apie tai padiskutuoti su muziejais. Šiuo atveju jie yra profesionalai ir jie gali tapti stipriais kai kurių siūlymų sąjungininkais, o kai kuriuos gali ir atmesti kaip savo srities profesionalai.

G. Šapranauskaitė pastebėjo, kad įstatymo redakcijos projektas buvo plačiai diskutuotas tarp muziejininkų, visi buvo skatinami rengti pastabas. Tikrai buvo atsižvelgta. Muziejus sprendimai tenkina. Ji nesutiko su kritika, kad dabartinėje redakcijoje dingsta istorinis kontekstas. Istoriniai rinkiniai yra kiekvieno muziejaus pagrindas, jei to dalyko nėra, muziejaus išvis nėra. Muziejus reiškiasi tik per istoriškumą. Muziejams atrodo, kad nebūtina akcentuoti to, kas savaime suprantama.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad kalbėjo ne apie istoriškumą, o apie tapatybę.

G. Šapranauskaitė atsakė, kad reaguoja į anksčiau teiktas pastabas. O dėl muziejų rūšių – jos nuomone, pakaktų ir siūlomo skirstymo. Įstatymas kuriamas ilgam laikui ir nesinorėtų kažko praleisti,

o smulkiai išvardinant visas muziejų rūšis tokia galimybė atsiranda. Dėl gyvojo muziejaus – dabar kiekvieno muziejaus nuostatuose įtvirtinta, kad muziejus privalo būti gyvas. Gyvas reiškia atviras, įtraukus, prieinamas įvairioms grupėms, tenkinantis viešąjį interesą. Tai yra labai svarbu visiems muziejams. Dėl finansavimo - iš tiesų yra nelygios žaidimo taisyklės: į tas pačias LKT programas pretenduoja nacionaliniai valstybiniai muziejai, turintys didžiulius išteklius, ir mažesni. Tai yra ne visai sąžininga, valstybė kaip steigėja privalo užtikrinti visų muziejų funkcijų įgyvendinimą, ilgalaikių programų užtikrinimą. Pvz, LLBM kyla grėsmė dėl pastatų apsaugos – absurdas, kad teikiant paraišką LKT stogo tvarkybai būtina nurodyti, kokios bus įdiegtos inovacijos; juk reikia tiesiog užtikrinti stogo perdengimą. G. Šapranaukaitės nuomone, finansavimą skirstant per LKT mažesnėms įstaigoms gali būti paprasčiau. Apibendrintai – šioje Muziejų įstatymo redakcijoje Muziejų bendruomenė pavojų neįžvelgia.

D. Urbanavičienė pasiūlė klausimą aptarti atskiroje darbo grupėje.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad šiandieniniame Kultūros komiteto posėdyje nuotaika buvo labai slogi. EKG T siūlymai buvo logiški, tačiau nebuvo jokių bandymų juos palaikyti. Jos nuomone, Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas Muziejų įstatyme turėtų būti paminėtas be jokių diskusijų. Pilietinė tapatybė tikrai neatstoja patriotizmo ir humanistinių vertybių, tad gėda girdėti, jog Kultūros komitetas nepalaiko tokių vertybių įtraukimo į Muziejų įstatymą. Ištrinant tipologiją siekiama to paties, kas jau yra įtvirtinta LKT – visos sritys turi būti sulietos, viskas turi būti be pagrindo, be pamato.

K. Vilkauskas atsakė, kad opozicija siūlė įtraukti į įstatymą patriotiškumą ir humanizmą, nes šiandien to visur tikrai trūksta. Kita vertus, įstatymu to neįdiegsi. Tačiau viską reikia iš anksto aptarti, to gal ir pritrūko. Jis dar kartą paragino šį klausimą aptarti tarpusavyje, įsiklausant į įvairias nuomones. Kad atstovėti savo poziciją, reikia ieškoti sąjungininkų – tarp muziejininkų, bibliotekininkų ir t.t.

D. Urbanavičienė suabejojo dėl žadamų finansavimo muziejų projektams perskirstymų. Jai pasirodė, kad tai yra pavojinga savivaldybių muziejų, taip pat Kultūros ministerijai nepriklausančių muziejų (Karo muziejaus, Ivanausko muziejaus) atžvilgiu. Apie tai reikėtų diskutuoti.

K. Vilkauskas pasiūlė paskalbėti su minėtų muziejų vadovais. Dažnai mes nežinome tam tikrų numatytų finansavimo niuansų, šią informaciją reikėtų susirinkti. Norisi pateikti išties kokybiškus pasiūlymus.

V. Tumėnas papildė dėl muziejų tipologijos. Kai muziejai nebeturės tematikos, bus nebeaišku, kokių trūksta specialistų, kaip bus galima argumentuoti jų trūkumą? Bus galima naikinti kryptingai suformuotus fondus. Naikinti muziejų tipologiją – labai pavojinga tendencija.

D. Urbanavičienės nuomone, muziejų tipologija būtinai turėtų figūruoti svarbiausiame įstatyme, nes jis kuriamas kaip tam tikras strateginis matymas.

J. Vaiškūnas paklausė dėl muziejų reorganizavimo ir likvidavimo. Jei anksčiau KM turėjo atsakomybę dėl savivaldybių muziejų reorganizavimo ir likvidavimo, tai dabar to lyg ir nebelieka. Toks įspūdis, kad šis įstatymas palieka visas galimybes sunaikinti savivaldybių muziejus. Pvz., Molėtų krašto muziejus yra paverstas viešąja įstaiga, kuri į naujo įstatymo projekto akiratį jau nebeįtampa, nes kalbama apie savivaldybių muziejus tik kaip apie biudžetines įstaigas. Jo nuomone, įstatymas turėtų apibrėžti ne tik nacionalinio, bet ir kitų valstybės muziejų reorganizavimo ir likvidavimo galimybes. KM turėtų išlaikyti šioje situacijoje tam tikrus svirtus, kad muziejai būtų apsaugoti nuo savivaldybių savivalės.

D. Urbanavičienė pasiūlė aptarti Muziejų įstatymo klausimą kitą savaitę darbo grupėje. Ji paprašė dalyvauti visus Taryboje esančius muziejininkus.

NUTARTA. Sudaryti EKG T daro grupę siūlymų dėl Muziejų įstatymo naujos redakcijos parengimui; grupės pasitarimą sušaukti kitą savaitę.

4. SVARSTYTA. Konferencijos surengimas.

K. Vilkauskas išdėstė Seimo laikinosios Etno bičiulių bei Pilietinio dalyvavimo ir bendruomeniškumo skatinimo grupių siūlymą surengti konferenciją Seime, skirtą atkreipti dėmesį į etninės kultūros būklę. Ši mintis kilo iš klausius EKG T pastebėjimus Etno bičiulių bei Pilietinio dalyvavimo ir bendruomeniškumo skatinimo grupės posėdyje. Šiuo renginiu būtų pradėtas etninės kultūros būklės problemai skirtas renginių ciklas. Siūloma data – kovo mėnuo. Jis pakvietė EKG T siūlyti konkretų laiką ir konferencijos temas.

D. Urbanavičienė pasidžiaugė dėl pasiūlymo. Ji pasiūlė konferenciją rengti trečiadienį arba penktadienį kovo antroje pusėje. Ji pažadėjo dar pasiderinti Taryboje el. paštu temas.

NUTARTA:

1. Pritarti konferencijos, skirtos etninės kultūros problemų aptarimui, surengimui Seime.
2. Konferenciją surengti kovo antroje pusėje.

5. SVARSTYTA. Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos) ir Žirgo atmintinų metų ženklų sukūrimas.

D. Urbanavičienė informavo, kad šių atmintinų metų įgyvendinimo veiksmų planai jau yra paskelbti teisės dokumentų bazėje. EKG T ir regioninių tarybų atsakomybėje yra šių atmintinų metų ženklų sukūrimas. Ji pasiūlė sudaryti darbo grupę šiam uždaviniui išspręsti. Aukštaitijos regioninė taryba jau yra aptarusi simbolius, kurie turėtų atsirasti Aukštaitijos metų ženkle – baltas žirgas ant kalno. Dėl Dzūkijos metų ženklo sukūrimo daug prisideda Alytaus kraštotyros muziejus. Dėl Žirgo metų sukūrimo iniciatyvos imasi Žemaitijos taryba. Bendra darbo grupė galėtų paderinti, kad

Aukštaitijos ženklas nesidubliuotų su Žirgo metų ženklu ir priimti galutinį sprendimą dėl šių ženklų patvirtinimo. Ji paklausė, ar Taryba pritartų bendros darbo grupės dėl visų trijų ženklų sudarymui.

V. Jocys patvirtino, kad Žemaitijos regioninė taryba jau pasitarė dėl Žirgo metų ženklo sukūrimo su dailininke Kristina Sebaite, aptarta ženklo idėja, kuri turėtų tikti visai Lietuvai. Jis paklausė dėl ženklo sukūrimo finansavimo.

D. Urbanavičienė atsakė, kad kiekvieno ženklo sukūrimui galėtų būti skirta apie 200 eur.

V. Jocys ir O. Drobelenė išreiškė pritarimą bendros darbo grupės sukūrimui.

D. Urbanavičienė pasiūlė į darbo grupę nuo Dzūkijos įtraukti O. Drobelenę ir G. Markevičienę, nuo Žemaitijos – V. Jocį ir J. Skurdauskienę, nuo Aukštaitijos – J. Vaiškūną ir R. Mikštaitę-Čičiurkienę. Ji pakvietė įsitraukti su daile susijusius Tarybos narius – J. Rudzinską ir V. Kašinską.

R. Mikštaitė-Čičiurkienė pasiūlė nustatyti ženklų sukūrimo terminą. Aukštaitijos atmintinų metų atidarymas vyks vasario 24 dieną, norėtųsi, kad iki to laiko Aukštaitijos metų ženklas būtų patvirtintas.

D. Urbanavičienė pasiūlė ženklus sukurti ir patvirtinti iki sausio pabaigos.

R. Galinienė pastebėjo, kad dzūkai savo atmintinus metus norėtų pradėti viešinti nuo sausio 15 dienos, tad ženklo norėtųsi greičiau.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad nebūtinai visus ženklus tvirtinti vienu metu. Jeigu kažkurį suspėjama parengti greičiau, jį galima patvirtinti anksčiau.

Z. Kalesinskas paklausė, ar nereikėtų, kad šiuos simbolius įvertintų heraldikos ar dailės specialistai. Norėtųsi, kad būtų tinkamas meninis lygis.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad aptariamų atmintinų metų ženklai nėra siejami su regionų heraldiniais ženklais, nes jie dar nepatvirtinti, o sudarytoje darbo grupėje yra dailės ir heraldikos specialistų (pvz., J. Rudzinskas, V. Kašinskas, G. Markevičienė, J. Skurdauskienė).

V. Jocys pasvarstė, galbūt verta pasikviesti ką nors iš VDA.

D. Urbanavičienė priminė KM užsakymu sukurtus Etnografinių regionų ir Tautinio drabužio metų ženklus, kurie buvo sukurti dizainerių – jie buvo labai laisvi, nors kūrė dizaineriai.

V. Jocys pridūrė, kad jie ne visiems tiko.

O. Drobelenė pritarė, kad sudarytoje darbo grupėje tikrai yra išmanančių dizainą.

NUTARTA:

1. Suaryti darbo grupę dėl atmintinų Aukštaitijos, Dzūkijos (Dainavos) ir Žirgo metų ženklų sukūrimo; į grupę įtraukti O. Drobelenę, G. Markevičienę, V. Jocį, J. Skurdauskienę, J. Vaiškūną, R. Mikštaitę-Čičiurkienę, J. Rudzinską, V. Kašinską, D. Urbanavičienę.

2. Įpareigoti darbo grupę suderinti ir patvirtinti aptariamų atmintinų metų ženklus.

6. SVARSTYTA. Aukštaitijos regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininko ir pavaduotojo tvirtinimas.

D. Urbanavičienė informavo, kad Aukštaitijos regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininkė Dalia Urbonienė parašė atsistatydinimo iš savo pareigų raštą. Aukštaitijos taryba paskutiniame posėdyje išsirinko naują pirmininką – Joną Vaiškūną (20 balsų už, 2 susilaikė). Dalia Urbonienė išrinkta pirmininko pavaduotoja.

Balsavimas dėl Jono Vaiškūno kandidatūros užimti Aukštaitijos regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininko pareigas: už 15 Tarybos narių; susilaikė 2 Tarybos nariai; prieš 0.

Balsavimas dėl Dalios Urbonienės kandidatūros užimti Aukštaitijos regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininko pavaduotojos pareigas: už 15 Tarybos narių; susilaikė 0; prieš 0.

NUTARTA:

1. Patvirtinti Aukštaitijos regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininku Joną Vaiškūną,
2. Patvirtinti Aukštaitijos regioninės etninės kultūros globos tarybos pirmininko pavaduotoja Dalią Urbonienę.

7. SVARSTYTA. Renginio, skirto Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos 2022 metų laureato darbų viešinimui, surengimas.

D. Urbanavičienė informavo, kad pernai Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos komisija nutarė premiją skirti Jonui Vaiškūnui. Skundai dėl premijos skyrimo procedūrų buvo atmesti, KM jau yra sudariusi su Jonu Vaiškūnu sutartį dėl premijos pervedimo.

V. Tumėnas papasakojo, kad per I.Kezienę gavo informaciją, jog KM ruošia Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos įteikimą Prezidentūroje kartu su Nacionalinėmis kultūros ir meno premijomis vasario 14 d. Šiuo metu rengiamas planas, bus pateikta informacija visuomenei, išsiųsti kvietimai ir t.t. Jis pakvietė EKGKT paraginti LRT ir kitas žiniasklaidos priemones viešinti laureato darbus.

D. Urbanavičienė priminė, kad ankstesniais metais EKGKT kreipdavosi į LRT, ragindama parengti apie Nacionalinės J. Basanavičiaus premijos laureatą analogišką reportažą kaip ir apie Nacionalinių kultūros ir meno premijų laureatus. Ji pasiūlė tokį pat raštą išsiųsti ir šiemet.

V. Tumėno nuomone, raštas turėtų būti adresuotas LRT generaliniam direktoriui, Kultūros laidų redakcijai ir Panoramai.

D. Urbanavičienė priminė, kad pagal Nacionalinės Jono Basanavičiaus premijos nuostatus, po premijos įteikimo EKGKT organizuoja laureato pagerbimo renginį, skirtą jo darbų paviešinimui. Aukštaitijos regioninė taryba siūlo šį renginį surengti vasario 24 dieną gimtajame Jono Vaiškūno krašte – Švenčionyse (Nalšios muziejuje), kartu paskelbiant ir Aukštaitijos metus.

R. Mikštaitė-Čičiurkienė informavo, kad šiai idėjai pritaria Švenčionių rajono meras Rimantas Klipčius, Švenčionių kultūros centras ir Nalšios muziejus - jie labai laukia šio renginio ir talkininkaus. Prisdėti ketina ir Švenčionių gimnazija. Yra numatyta pakviesti sutartinių giedotojų iš visos Aukštaitijos. Jau suplanuota artimiausiu metu kipti į renginio organizavimo darbus.

D. Urbanavičienė paklausė, ar yra galimybė tiesiogiai transliuoti.

R. Mikštaitė-Čičiurkienė patikino, kad bus. Taip pat bus krepiamasi į BNS, paskleidžiant žinią tiek apie J. Basanavičiaus premijos laureato pagerbimo iškilmes, tiek apie Aukštaitijos metų atidarymą. Aukštaitijos tarybo narių iniciatyva jau yra kuriamas trumpa video užsklanda, skirta Aukštaitijos metams, kuri taip pat bus išviešinta.

NUTARTA:

1. Paraginti LRT parengti reportažą apie Nacionalinės J. Basanavičiaus premijos laureatą.
2. Pritarti laureato pagerbimo šventės surengimui Švenčionyse.

8.SVARSTYTA. Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodinių gairių projektas.

D. Urbanavičienė informavo, kad tarpinstitucinė darbo grupė, kurią sudarė L. Sungailienė, V. Šatkauskienė, D. Vyčiniene, J. Šemetaitė ir D. Urbanavičienė, parengė Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodinių gairių projektą. Rengiant konsultuotasi su sutartinių giedotojomis iš visos Lietuvos. Sukurti šia gaires buvo numatyta pagal Kultūros paveldo išsaugojimo planą. Tai strateginis dokumentas, numatantis visą sutartinių tradicijos plėtros sistemą.

V. Šatkauskienė pastebėjo, kad kol kas dar neaišku, kas šias Gaires patvirtins. Ji abejoja, ar Kultūros ministerija tvirtins, galbūt geriau EKGK kartu su LNKK ir LMTA.

L. Sungailienė informavo, kad Gairių projektas jau buvo pristatytas Kultūros ministerijai, gautas pasiūlymas jį dar kartą aptarti su sutartinių puoselėtojų.

V. Šatkauskienė pristatė Gairių struktūrą ir aptarė jų bendrąsias nuostatas, jose įtvirtintą sutartinių centro apibrėžimą, šių centrų veiklos principus ir kryptis, veikimo formas ir sąlygas, sutartinių centro statuso suteikimo sąlygas, centrų bendradarbiavimo galimybes bei baigiamąsias nuostatas.

N. Balčiūnienė pasidžiaugė, kad sutartinių giedotojų grupė įsikūrė ir Punske. Ji paklausė, ar tokia grupė galėtų siekti Sutartinių centro statuso, ir kas būtų, jeigu sutartinių puoselėjimo veikloms būtų nutrauktas finansavimas.

D. Urbanavičienė atsakė, kad Gairėse kalbama apie būtinybę turėti pastovų finansavimą sutartinių centrų veiklai. Jau yra pirmieji pretendentai gauti sutartinių centro statusą, pavyzdžiui, Biržuose. Čia sutartinių tradiciją puoselėdami kooperuojasi kultūros centras, muziejus, muzikos

mokykla ir t.t. Aišku, kad čia darbas tikrai nenutrūks.

L. Sungailienė pastebėjo, kad visgi sutartinių centro iniciatoriais gali būti ir visuomeninės organizacijos, kaip pavyzdžiui Pabiržės tautinės kultūros draugija, prie kurios veikia folkloro ansamblio „Žemyna“ sutartinių giedotojų grupė. Kiekvienas atvejis kitoks.

J. Vaiškūnas paklausė, kokiais resursais pagrįsta sutartinių centrų kūrimo idėja. Galbūt yra numatyti kažkokie ekonominiai svertai, kurie motyvuotų kurti tokius centrus: galbūt jie bus atleisti nuo mokesčių ar panašiai, arba gal sutartinių giedotojai galės gauti meno kūrėjo statusą?

D. Urbanavičienės teigimu, gairių tikslas nėra skatinti, kad masiškai pradėtų kurtis sutartinių centrai, o kad atsirastų išties kompetentingi sutartinių centrai. Kita vertus, sutartinių centro statusas suteiks prioritetą teikiant paraiškas, pavyzdžiui, gauti kultūros pasą. Sutartinių centrai vėlgi bus įtraukti į turistinius maršrutus (Biržai jau dabar su sutartinių ir kulinarinio paveldo edukacine programa dalyvauja tarptautiniame kultūros kelyje „Paveldinio dainavimo kelias“). Tad kuriant sutartinių centrus galima pamatyti ir finansinę naudą.

V. Šatkauskienės teigimu, sutartinių centro statusas turėtų tapti kompetencijos įrodymo ženklu.

L. Sungailienė pridūrė, kad galima bendradarbiaujant su LMTA Karjeros ir kompetencijų centru, suteikti centrams, atskiriems specialistams, ekspertams akreditacijas, kurias jie galėtų panaudoti įvairiomis progomis.

A. Kavaliauskienė pasidžiaugė, kad randasi institucinis aparatas sutartinių puoselėjimui. Ji paklausė, koks yra centrų kūrimo tikslas: ar siekiama įteisinti jau esančius centrus, ar kurti juos visoje Lietuvoje ar net užsienyje. Kitas klausimas – ar gali sutartinių centras gyvuoti ir be sertifikato (sertifikatui gauti visgi reikia pateikti nemažai dokumentų)?

V. Šatkauskienė patikino, kad sutartinių puoselėtojai be jokios abejonės gali ir toliau veikti be jokių apribojimų, niekas tikrai to nedraus. Centro statusas tiesiog bus įrodymas, kad veikla jame yra kompetentinga, įvairiapusiškesnė ir nuoseklesnė.

D. Urbanavičienės pastebėjimu, sutartinių centro statusas įrodo, kad šiame centre vykdoma veikla yra pripažįstama specialistų kaip kompetentinga veikla. Tai naudinga ne tik patiems centrams, bet ir tiems, kurie ateina naudotis jame teikiamomis paslaugomis – mokyti sutartinių ar pristatyti sutartines turistams, nes jie gali būti garantuoti, kad sutartinių centre tikrai gaus kompetentingą informaciją.

L. Sungailienė pastebėjo, kad sutartinių centrų sistemos kūrimas yra ir tam tikras įpareigojimas oficialiai įforminti jau esančius sutartinių giedotojų sambūrius, tam tikrus židinius, įkurti asociaciją ar panašiai. Tai yra tam tikra galimybė šiems centrams dalyvauti nematerialaus kultūros paveldo formavimo politikoje ar pan. Jos nuomone, sutartinių centrų steigti ten, kur sutartinių tradicijos nėra (tarkim, Žemaitijoje), nevertėtų.

V. Šatkauskienės pastebėjimu, lokališkumas čia svarbu – nėra siekiama, kad jie atsirastų visur.

Nors Vilniuje ir Kaune tokie centrai tikrai galėtų atsirasti.

D. Urbanavičienės nuomone, vienas kitas sutartinių centras edukaciniais tikslais kaip supažindinimo su sutartinėmis vieta galėtų atsirasti ir Žemaitijoje (nurodant mokomų sutartinių kilmės vietas), tačiau kaip turistiniai objektai tokie centrai turėtų rasti tik Aukštaitijoje.

L. Sungailienės pastebėjimu, centro statusas galėtų padėti apeliuoti ir į europinių fondų lėšas. Sutartinių puoselėjimo centrų institucionalizavimas gali būti naudingas ir kaip galimybė atstovauti sutartinių puoselėtojų interesus.

D. Urbanavičienė pasiūlė surengti viešą Gairių projekto aptarimą su sutartinių puoselėtojais.

NUTARTA. Surengti Sutartinių tradicijos perdavimo ir puoselėjimo centrų kūrimo metodinių gairių projekto aptarimą su sutartinių puoselėtojais.

9. SVARSTYTA. LKT atsakymas Lietuvos etninės kultūros draugijai dėl etninės kultūros projektų vertinimo.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad LKT rašte atsakant į LEKD siūlymus dėl projektų vertinimo (siūlymas komentuoti skirtus balus prie kiekvieno prioriteto ir kriterijaus, o ne pateikiant tik konsoliduotą sprendimą; keisti paraiškos formą, kad ji atitiktų prioritetus ir kriterijus, sudarant galimybę paraiškoje pateikti platesnį tekstą) LKT šių siūlymų nekommentavo, tik pažymėjo, kad nekvestionuoja ekspertų pateiktų vertinimų ir balų, negali jų pakeisti. Tačiau Lietuvos kultūros tarybos įstatyme nurodyta, kad LKT nariai gali pakeisti ekspertų vertinimus koreguodami skirtus balus. D. Urbanavičienės nuomone, LKT neatsakė į LEKD vardu pateiktus siūlymus, kurie yra racionalūs ir į juos būtina atsižvelgti. Galima atkreipti dėmesį ir į tai, kad dabartinėje LKT nustatytoje vertinimo sistemoje atsiranda galimybė ekspertams surašyti balus remiantis simpatijomis ir antipatijomis, be jokių pagrįstų paaiškinimų. Ji priminė, kad jau yra parengtas rašto nuo EKG T projektas ir paprašė teikti pastabas.

R. Astrauskas pasiūlė raštą trumpinti. Jo nuomone, jį rašant nereikėtų viršyti EKG T kompetencijų (nereikėtų duoti ne savo srities patarimų, nereikėtų kritikuoti ekspertų). Reikėtų labai konkrečiai nurodyti, kas turi neigiamas pasekmes etninei kultūrai: pavyzdžiui, netinkamai suformuluotas prioritetas. Galima netgi užsiminti, kad EKG T svarsto galimybę dėl šio prioriteto kreiptis į teismą arba į žiniasklaidą. Raštas turėtų būti labai kietas. Jis pažadėjo atsiųsti savo siūlymus raštu.

D. Urbanavičienės nuomone, sprendžiant užsisenėjusias problemas, reikėtų ieškoti būdų perimti iš LKT etninės kultūros projektų vertinimą ir rėmimą (analogiškas pavyzdys – Kino centro įkūrimas). Kitas variantas – siūlyti panašiai kaip Estijoje etninės kultūros projektams pagal atskiras programas skirtas lėšas perduoti LNKC (tačiau jis nėra asignavimų valdytojas). Ji pasiūlė šias idėjas

aptarti Seime planuojamoje konferencijoje. Kartu su kitų sričių atstovais reikėtų kalbėti apie esminius pokyčius LKT įstatyme.

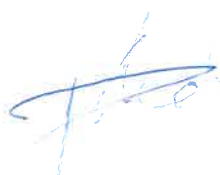
NUTARTA. Pakoreguoti EKG T raštą, adresuotą LKT, pagal Tarybos narių pastabas.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Audronė Daraškevičienė